

COVID-19 Pandemisinin İnfertilite Tedavisi Gören Kadınlar Üzerindeki Etkileri: Kalitatif Çalışma

Özen İNAM¹ İlkay Güngör SATILMIŞ²

¹ İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye, ozeninam@maltepe.edu.tr (Sorumlu Yazar/Corresponding Author)

² İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa, Florance Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye, ilkay.gungorsatilmis@iuc.edu.tr

Makale Bilgileri	ÖZ
Makale Geçmişi Geliş: 10.03.2022 Kabul: 01.07.2022 Yayın: 25.08.2022	Amaç: Çalışmanın amacı infertilite tedavisi gören kadınların COVID-19 pandemisinde etkilenme durumlarını; tedavilerini erteleme, geciktirme, iptal etme, tedaviye başlamada tereddüt durumları ile diğer tecrübelerini değerlendirmektir.
Anahtar Kelimeler: Kadın, İnfertilite, COVID-19 Virüsü, Pandemi.	Yöntem: Nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilen çalışmada; “gelişigüzel (convenience) örnekleme” yöntemi kullanılmış ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile veri toplanmıştır. Önceden belirlenen ana temalara yönelik açık uçlu sorular sorulmuş ve katılımcıların duygu, düşünceleri alınarak alt temalar oluşturulmuştur.
	Bulgular: Araştırma 10 infertil kadın ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılanların yaş ortalaması 34 olup, 8 kadının (%80) eğitim durumu lisans ve lisansüstüdür. İnfertilite nedenleri açısından 5 kadın (%50) sebebi bilinmeyen infertilite, 2 kadın (%20) endometriyozis, 1 kadın yaş faktörü ve anatomik sebeple (%10) ve 2 kadın (%20) eş faktörlü (azospermi) nedenlerine bağlı olarak infertilite sorunu yaşamaktadır. Kadınların ve eşlerinin covid 19 enfeksiyonu geçirme durumlarına bakıldığında; 3 çift (%30) covid geçirmişlerdir. Katılımcıların %60'ı iki doz ve üzeri covid 19 aşısı yaptırmıştır. Katılımcıların yarısı Covid-19 Pandemisi nedeniyle tedaviye başlamada tereddüt ettiklerini ifade etmişlerdir. İki katılımcı Covid-19 nedeniyle tedavisini ertelemiştir. Katılımcılar Covid-19 Pandemisinde dolayı “tedavinin iptal olmasına yönelik kaygı”, “aşısı olmamaya bağlı kaygı” alt temalarında görüş bildirmiştir. Üç katılımcı aşının yan etkilerinden korktuğuna ilişkin görüş belirtmiştir.
	Sonuç ve Öneriler: Ülkemizde Covid-19 Pandemisinin infertil kadınlar üzerindeki etkilerine yönelik yeterince çalışma yapılmamış olup yabancı çalışmalarda ise konuya ilişkin yapılan çalışma sonuçlarının çalışmamıza benzer şekilde olduğu görülmektedir. Çalışma, infertilite tedavisinin yarattığı psikolojik sorunlara, COVID-19 salgınının eklenmesiyle hastalarda daha yüksek psikolojik dayanıklılık düzeyleri görüldüğünü desteklenmektedir.

Effects Of The Covid-19 Pandemic On Women During Infertility Treatments: A Qualitative Study

Article Info	ABSTRACT
Article History Received: 10.03.2022 Accepted: 01.07.2022 Published: 25.08.2022	Purpose: The effects of the covid-19 pandemic of women undergoing infertility treatment; to evaluate situations such as delay, cancellation or hesitation in their treatment and other experiences.
Keywords: Female, Infertility, COVID-19 Virus, Pandemic.	Method: Qualitative research method was used. "Convenience sampling" method, semi-structured interview technique was used. Open-ended questions were asked about pre-determined themes. Sub-themes were formed by taking the participants' feelings and thoughts.
	Results: The study was conducted with 10 infertile women. The average age of 34.8 women (80%) is university or higher. Causes of infertility; 5 women (50%) were infertile due to infertility of unknown cause, 2 (20%) due to endometriosis, 1 due to age factor and anatomical (10%), 2 (20%) due to co-factorial reasons. 3 couples had covid-19 infections. 60% of the participants had two doses or more of the covid-19 vaccine. Half of the participants said they were hesitant to start treatment because of Covid-19. Two participants delayed their treatment due to Covid-19. Participants expressed their views on the sub-themes of "anxiety about the cancellation of treatment" and "anxiety due to not being vaccinated" due to the Covid-19 Pandemic. Three participants stated that they were afraid of the side effects of the vaccine.
	Conclusion and Suggestions: There have not been enough studies in the domestic literature on the effects of the Covid-19 Pandemic on infertile women. It was seen that the results in foreign studies were similar to our study. The study supports that the psychological problems created by infertility treatment have increased due to the COVID-19 outbreak.

Atf/Citation: İnam, Ö. & Satılmış, İ.G. (2022). COVID-19 pandemisinin infertilite tedavisi gören kadınlar üzerindeki etkileri: Kalitatif çalışma. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(2), 130-141.

“This article is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0)”

GİRİŞ

Covid 19 enfeksiyonunun yol açtığı salgın, 2020 yılının başında Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından pandemi olarak kabul edilmiştir. Pandeminin olumsuz sonuçları dünya genelinde çok fazla önlem alınmasına neden olmuştur. (*World Health Organization [WHO], 2020*). Salgının yayılımını önlemek ve sağlık sisteminin yoğunluğunu düşürmek adına alınan önlemler sağlık sektörünün tüm alanlarında olduğu gibi üreme sağlığında da kendini göstermiştir.

Pandemiden etkilenen durumlardan biri de “infertilite tedavileri”dir. Bununla beraber Covid-19 enfeksiyonunun YÜT’deki etkisine yönelik sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (Abobaker Raba, 2021; Colaco vd., 2020; Ding vd., 2004; Liu vd., 2020; Turocy vd., 2020; Wang ve Xu, 2020) .

Kadın sağlığının önemli konularından biri olan infertilite (kısırlık); çiftlerin bir yıl süresince korunma yöntemi uygulamadan düzenli cinsel ilişkiye girmesine rağmen gebe kalınmaması durumu şeklinde tanımlanır (*Reproductive Health / HHS Office of Population Affairs, t.y.*). Dünya genelinde çiftlerin %8’inin yani yaklaşık olarak 50- 80 milyon kişinin herhangi bir nedenden dolayı infertil olduğu belirtilmektedir. İnfertilite kadınların ortalama %13’ünü ve erkeklerin %10’nu etkiler. Kadın infertilitesinin başlıca nedenleri anovulasyon, fallop tüpü hastalığı, pelvik adezyonlar, endometriozis ve açıklanamayan infertilitedir (Schreiber & Barnhart, 2019). Türkiye’de ise bu oranın %10-15 olduğu belirtilmektedir (Eren Bodur vd., 2013).

2019 yılı sonunda Çin’de görülmeye başlayan Covid 19 (SARS-COV 2) salgının dünyaya yayılarak pandemi oluşturduğu, 2020 Mart- Nisan aylarında hastanelerde yaşanan yoğunluk sağlık alanlarının tamamını ve hastaları etkilemiştir. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de sağlık otoritelerinin ve derneklerin (Centers for Disease Control and Prevention- CDC, World Health Organization- WHO, European Society of Human Reproduction and Embryology - ESHRE, Royal College of Obstetricians and Gynaecologists - RCOG, American College Of Obstetricians And Gynaecologists- ACOG) önerileri ile elektif cerrahi işlemler ve tedaviler durdurulmuştur (Yılmaz & Moraloğlu Tekin, 2020). Bu dönemde infertilite tedavileri de acil girişim gerektirmeyen ya da tedavisi henüz başlamamış hastalar için ertelenmiştir. ASRM, ESHRE, RCOG, ACOG, CDC ve diğer Reprodüktif Endokrinoloji Dernekleri ve ülkemizde de Sağlık Bakanlığı olmak üzere önemli otoriteler tarafından onko- fertilite vakaları, ovaryen rezervi ileri azalmış vakalar gibi acil tedavi gerektirenler dışındaki elektif ÜYTE (üremeye yardımcı tedavi) hizmetlerin durdurulması önerilmiştir (Yılmaz ve Moraloğlu Tekin, 2020).

Fertiliteyi (doğurganlığı) etkileyen en önemli faktör “yaş” faktörüdür ertilitenin en verimli yaş aralığı 20- 25’tir (Sun vd., 2020). Kadınların 35 yaş sonrası, erkeklerin ise 40 yaş sonrası fertilite şansı azalmaktadır. Yaşı ilerleyen kadınlarda, genç kadınlara göre daha az oosit ve embriyo elde edilmekte dolayısıyla implantasyon şansı azalmaktadır (Durmazoğlu, 2015). Bu durum tedavinin başarısını olumsuz etkilemektedir.

Covid-19 pandemisinin yaşandığı ilk aylar; hastalığa ilişkin bilinmezliklerin fazla olduğu ve gebelik üzerindeki etkilerinin tam olarak bilinmediği bir dönemdir. Bu durumda infertil kadınların bazıları tedaviye başlama konusunda tereddüt yaşamıştır. Üremeye yardımcı tedavilerin ertelenmesi durumu yaş faktörü nedeniyle tedavinin başarı şansını olumsuz etkilemiştir. Ayrıca kadınların tedavilerini ertelemek durumunda kalmaları ile infertilite durumunun yarattığı strese bir de tedavinin ertelenmesinin neden olduğu stres eklenmiştir. (Ben-Kimhy vd., 2020; Bortoletto vd., 2021; Dong vd., 2021; Jaiswal vd., 2022; Tokgoz vd., 2020).

İnfertilite tedavileri uzun soluklu, karmaşık teşhis ve tedavi aşamalarının olduğu bir durumdur. İnfertilite tedavileri çoğu çift için stresli olmasının yanı sıra işlemlerin fiziksel acı verici ve maliyetli olması ile zorlayıcı da bir süreçtir (Boivin vd., 2011; Taebi vd., 2018). Duygusal anlamda yaşanan bu zorlu süreçte infertil kadınların erkeklere oranla daha fazla psikolojik sorun yaşadığı bilinmektedir. İnfertil kadınların yaşamı tehdit edici hatalığa sahip kadınlara benzer düzeyde etkilendikleri; umutsuzluk, cezalandırılma gibi duygular yaşadıkları bulunmuştur (Boz ve Okumuş, 2017; Sexton vd., 2010; Sezgin ve Hocoğlu, 2014). İnfertil kadınlarda umutsuzluğu etkileyen faktörleri araştıran bir çalışmada; benlik saygılarının düşük olduğu ve benlik saygısı düştükçe çift uyumunun

azaldığı, tekrar umutsuzluğun arttığı, sorumluluk, beceriklilik durumlarının etkilendiği bulunmuştur (Keskin ve Gümüş, 2014). Bunun yanı sıra infertilite tedavisi; gerek teşhis gerek tedavi sürecinde kadınlar üzerinde yapılan çoğunluğu invazif girişimler olan işlemler nedeni ile de hastalar için travmatik olabilmektedir. Böylesine stresli bir süreçte covid-19 pandemi sürecinin yaşanması ile infertilite tedavisine başlamış ya da başlayacak olan çiftlerin psikolojik açıdan daha fazla etkilenmiş oldukları söylenebilir (Boivin vd., 2020; Dong vd., 2021; Jaiswal vd., 2022; Lablanche vd., 2022; Seifer vd., 2021).

Covid-19 pandemisi pek çok insanın yaşam şeklini, çalışma ve eğitim düzenini değiştirmiştir. Bunların yanında kronik hastalıklar ya da acil durum gerektirmeyen diğer hastalık ve operasyonların ertelenmesi gibi durumlarla hastaların tedavi süreçleri de etkilenebilir. Literatüre bakıldığında bu süreçte infertilite tedavisi gören kadınların covid-19 pandemisinden fazlasıyla etkilendiği görülmektedir (Ben-Kimhy vd., 2020; Boivin vd., 2020; Lablanche vd., 2022; Seifer vd., 2021). Buna karşılık yerli literatürde bu konuda yapılmış çalışmalar bulunmamaktadır. Bu nedenle; bu çalışma ile infertilite tedavisi gören kadınların covid-19 pandemisinden etkilenme; tedavilerini erteleme, geciktirme, iptal etme, tedaviye başlamada tereddüt gibi durumları ve diğer tecrübelerini görüşme yöntemiyle değerlendirmek amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Niteliksel tipte (yarı yapılandırılmış olarak) tasarlanmıştır. Araştırma 26.10.2021-01.02.2022 tarihleri arasında yapılmıştır.

Örneklem

Araştırmanın evrenini infertilite tedavisi gören kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme yöntemi olarak “gelişigüzel (convenience) örnekleme” yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yönteminde, araştırmacının ulaşması kolay ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan bireylere ulaşılmaktadır (Gay vd., 2009). Bu doğrultuda pilot bir çalışma olarak çalışmaya gönüllü sınırlı sayıda (10 katılımcı) katılımcılar ile derinlemesine görüşme yapılmıştır. Görüşme çeşitli kliniklerde tedavi gören kadınlar ile online ortamda çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacı açıklandıktan sonra araştırmaya katılmaya kabul eden gönüllülerden onamları alınmıştır.

Veri Toplama Araçları ve Süreçleri

Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından literatür taranarak geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmeler katılımcıların mahremiyeti ve görüşlerini rahat ifade edebilmeleri için tek tek görüşme şeklinde çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Form kişisel bilgiler, araştırma konusuna ilişkin; bilgi durumu, tecrübe ve düşüncelerini içeren sorular olmak üzere 2 bölümden oluşmaktadır. Katılımcıların kişisel bilgileri (yaş, meslek, eğitim durumu) ile infertilite tedavi durumuna yönelik (kaç yıldır infertilite olduğu, kaç yıldır tedavi gördüğü, infertilite nedeni, uygulanan tedavi yöntemleri) sorular sorulmuştur. Kendisinin ve eşinin Covid 19 enfeksiyonu geçirme durumu sorgulandıktan sonra, belirlenen temalara yönelik açık uçlu sorular sorularak duygu ve düşünceleri alınmıştır.

Araştırma “Temalar”ı sorularından alınan yanıtlar doğrultusunda oluşturulmuştur.

1. Covid-19 salgınının tedavi sürecinize olan etkilerine yönelik neler düşünüyorsunuz?
2. Covid 19 salgını nedeniyle infertilite tedavilerinize ilişkin bilgi ve eğitim alma durumunuzda ne gibi değişiklikler yaşadınız?
3. Covid 19 salgını nedeniyle tedavinize ilişkin kaygı durumunuz nasıldır?
4. Covid-19 salgını sürecinde gebe kalmanın sizin açınızdan ne gibi etkileri olabilir?
5. Covid 19 aşısına yönelik düşünceleriniz nelerdir?

Kişisel Bilgi Formu: Bu form, kadınların tanıtıcı özelliklerini; demografik bilgileri, infertilite durumuna yönelik bilgi ve covid enfeksiyonu geçirme durumu gibi bilgileri değerlendiren sorulardan oluşmaktadır. Bu bilgiler alındıktan sonra görüşme yöntemi ile çalışmaya yönelik açık uçlu sorular ile hasta

görüşleri alınmıştır.

Verilerin Analizi

Yapılan görüşmeler sonucu elde edilen görüşme kayıtları birebir yazıya dökülerek sonrasında ise veriler araştırmacılar tarafından bağımsız olarak kategorize edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde betimsel analiz yöntemi toplanan bilgilerin özgünlüklerine bağlı kalınarak veriler uygun yerlerde alıntı yapılması yoluyla kullanılmıştır. Betimsel analiz toplanan verilerin özgünlüklerine sadık kalınarak, katılımcıların ifade ve doküman, yazı gibi içeriklerinden yararlanılarak alıntılarının yapılması ile verilerin betimsel anlayışla ortaya çıkması olarak tanımlanır (Katip, 2019). Analiz sırasında katılımcıların konulara ilişkin görüşleri sıralanarak, doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Etik

Araştırmanın etik kurulu izinleri Maltepe Üniversitesi Etik Kurulu tarafından 162609 sayılı karar ile 17.09.2021 tarihinde alınmıştır. Sağlık Hizmetleri Müdürlüğü Bilimsel Araştırma Başvurusu yapılmış olup 02.09.2021 tarihinde onayı alınmıştır.

BULGULAR

Gerçekleştirilen görüşmeler ile elde edilen veriler derlenerek doğrudan alıntılar yapılmıştır. Katılımcılara K.1 (katılımcı 1) şeklinde sırası ile kodlama yapılarak görüşmeler neticesindeki veriler analiz edilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Profili

Katılımcı	Yaş	Meslek	Eğitim Durumu
K.1	39	Akademisyen	Üniversite Üzeri
K.2	28	Müşteri Temsilcisi	Ortaokul
K.3	38	Öğretmen	Üniversite
K.4	32	Mühendis	Üniversite
K.5	27	Öğretmen	Üniversite
K.6	38	Memur	Üniversite
K.7	32	Ev Hanımı	Lise
K.8	40	Muhasebe	Üniversite
K.9	36	Biyolog	Üniversite
K.10	27	Hemşire	Üniversite

Araştırmaya katılan kadınların tabloda gösterildiği üzere demografik özelliklerinden yaş ortalaması 34 olup, 8 kadının (%80) eğitim durumu üniversite ve üzeridir. İnfertilite nedenleri açısından 5 kadın (%50) sebebi bilinmeyen infertilite, 2 kadın (%20) endometriyozis, 1 kadın yaş faktörü ve anatomik sebeple (%10) ve 2 kadın (%20) eş faktörlü (azospermi) nedenlerine bağlı olarak infertilite sorunu yaşamaktadır. Kadınların ve eşlerinin covid 19 enfeksiyonu geçirme durumlarına bakıldığında; 3 çift (%30) covid geçirmişlerdir. Katılımcıların %60'ı iki doz ve üzeri covid 19 aşısı yaptırmıştır. Araştırmanın belirlenen ana temaları ile görüşmeler sırasında ortaya çıkan alt temalar tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Araştırma Ana Temaları ve Alt Temalar

Ana Temalar	Alt Temalar
Tema 1: Covid-19 Salgınının Tedavi Sürecine Olan Etkileri	Alt Tema 1: Tedaviye Başlamada Tereddüt Alt Tema 2: Tedaviyi Erteleme Alt Tema 3: Temkinli Davranma Alt Tema 4: Bakım ve Bilgi Almada Değişim
Tema 2: Covid-19 Salgını Nedeniyle Yaşanılan Kaygı	Alt Tema 1: Tedavinin İptal Olmasına Yönelik Kaygı Alt Tema 2: Covid 19 Aşısı Olmama Yağlı Kaygı Alt Tema 3: Covid 19 Pandemisine Yönelik Kaygısı Yok
Tema 3: Covid-19 Salgını Sürecinde Hamile Kalma Durumuna Yönelik Düşünceler	Alt Tema 1: Gebe Kalmaya Yönelik Duyulan Arzunun Kaygıyı Engellemesi Alt Tema 2: Gebeyken Covid Enfeksiyonuna Yakalanma Korkusu
Tema 4: Covid 19 Aşısına Yönelik Tutum	Alt Tema 1: Aşının Yan Etkilerinden Korkma Alt Tema 2: Aşı Yaptırma Konusunda İstekli Olma

Tema 1. Covid-19 Salgınının Tedavi Sürecine Olan Etkileri

Covid 19 salgınının kadınların tedavi sürecini belli yönleri ile (aşı yaptıırıp yaptırmama, tedaviye başlayıp, başlamama gibi) etkilediği katılımcıların tamamının ortak görüşüdür. Genel olarak aktif tedavisi (Yumurta toplama ve embriyo transfer sürecinin henüz olmadığı) salgına denk gelmeyen katılımcılar (K.4, K.10) herhangi bir olumsuz etki yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

“Covid 19 Salgınının Tedavi sürecine Etkisi” başlıklı ana temanın görüşmeleri sonucunda; “*tedaviye başlamada tereddüt*”, “*tedaviyi erteleme*”, “*temkinli davranma*”, “*bakım ve bilgi almada değişim*” şeklinde alt temalar belirlenmiştir.

Alt Tema 1: Tedaviye Başlamada Tereddüt

Katılımcıların yarısı tedaviye başlamaya ilgili (%50) tereddüt yaşadıklarını belirtmiştir.

K.9: “*Biraz tedirginlik oldu bu süreçte tüp bebeğe başlayalım mı diye tereddüt ettim.*”

K.2: “*Pandeminin başında kaygılıydım bilinmezlik vardı, evden bile çıkmaya tereddüt ediyordum. Sonrasında tedavilerime devam ettim, iptal etmedim ama dikkat ettim.*” şeklinde ifadelerle tereddütlerini belirtmişlerdir.

Alt Tema 2: Tedaviyi Erteleme

İki katılımcının (%20) tedavileri ertelenmiştir. Bir katılımcı (K.1) salgının ilk çıktığı yıl yaşadığı şüphelerden dolayı bir yıl tedavisini ertelediğini söylemiştir. Diğer katılımcı (K.6) çok yakın zamanda covid geçirdiği için tedavisinin birkaç ay erteleneceğini belirtmiştir.

K.1: “*Geçen yıl hastalık yaygındı bu nedenle psikolojik olarak hazır hissetmedim, çekincelerim vardı 1 yıl erteledim, ertelemek bizim gibi kadınlar için doğurganlık ihtimalini azaltıyor maalesef.*”

Üç katılımcının (%30) farklı nedenlerle tedavilerinin ertelendiği belirtilmiştir. Bazı katılımcılar (K.7, K.8, K.9) zaten tedavilerinde bekleme sürecinde oldukları için erteleme durumu olmadıklarını belirtmiştir.

K.7: “*Bir etkisi olmadı o sırada zaten tedavi görmüyordum. Beklemedeydim.*”

K.9: “*Tedavim zaten yavaş ilerliyor kilo vermem gerekiyordu, iptal durumu olmadı.*”

Beş katılımcı (%:50 K.2, K.3, K.4, K.5, K.10) Covid-19 salgını döneminde tedaviye başladıklarını, hiç ertelemediklerini ifade etmiştir.

Alt Tema 3: Temkinli Davranma

K.2: “*Başlarda çekincelerim oldu iptal etmedim ama çok dikkatli ve temkinli davrandım.*”

K.3: “*Gittiğim yerlerde temizliğe dikkat ettim tedavimi ertelemedim.*”

Alt Tema 4: Bakım ve Bilgi Almada Değişim:

Katılımcıların tamamı tedavilerine yönelik olarak sağlık personeli ya da kliniklerden bilgi alma konusunda eksiklik yaşamadıklarını belirtmiştir.

K.3: “*Pandemi nedeniyle az hasta geldiği için yoğun değildiler rahat ilgilendiler.*”

Tema 2. Covid-19 Salgını Nedeniyle Yaşanılan Kaygı

Covid 19 salgınının kadınların tedavi sürecini belli yönleri ile etkilediği katılımcıların tamamının ortak görüşüdür. “Covid 19 Salgını Nedeniyle Yaşanılan Kaygı” başlıklı ana temanın görüşmeleri sonucunda; “*tedavinin iptal olmasına yönelik kaygı*”, “*aşısı olmamaya bağlı kaygı*”, “*kaygısı yok*”, şeklinde alt temalar belirlenmiştir.

İki katılımcı (K.5, K.6) covid pandemi sürecinden çok aşı yaptıırıp yaptırmama konusunda yaşadıkları kaygıyı ifade etmiştir. İki katılımcı (K.6, K.10) covid 19 salgını nedeniyle kaygı durumlarının çok arttığını ifade

etmiştir. Üç katılımcı (K.1, K.2, K.9) covid 19 salgınının başlarında biraz tedirginlik yaşadıklarını, aşının da çıkması ile artık daha rahat olduklarını ifade etmiştir.

Alt Tema 1 Tedavinin İptal Olmasına Yönelik Kaygı:

K.1: “Covid 19 konusunda kaygılıyım tedavimin ertelenmesi durumu olabilir ama onun dışında da covid konusu beni kaygılandırıyor, çift maskeyle dolaşıyorum. Şimdi herkes aşılandı diye çok çekinmiyorum.

K.5: “Korkularım var, akrabam tam tüp bebek yapılıyordu covid oldu iptal oldu, bunlar başıma gelirse diye kaygılarım var.”

Alt Tema 2: Covid 19 Aşısı Olmamaya Bağlı Kaygı:

Aşılarını tamamlamayan veya yaptırmayan katılımcılar (K.4, K.5, K.6) Covid 19 aşılarının eksik olmasına bağlı olarak kaygılarının daha da arttığını ifade etmiştir.

K.4: “Kaygılarım oluyor, doktorum niye aşılarını tamamlamadın dedikçe daha da korktum.”

K.6: “Kaygılarım var önce aşı yaptıırıp yaptırmama kararı kaygı yaptı. Yaptırmadım hasta oldum. Şimdi aşı olmadığım için pişman oldum. 2. Kez covid olduk ilkinde eşim oldu ben olmadım, o da hafif atlattı. O yüzden rahattım. Ama şimdi 1 hafta hastanede yattım, ateşten hafıza kaybım oldu, şuan ciğerlerim hala kötü, bu yüzden artık daha kaygılıyım.”

Alt Tema 3: Covid 19 Pandemisine Yönelik Kaygısı Yok:

İki katılımcı (K.3, K.7) kaygılı olmadığını belirtmiştir.

K.3: “Kaygılarım olmuyor, vitamin alıyorum, dikkatli davranıyorum”.

K.7: “Covid nedeniyle şuan kaygım yok, kafama takmıyorum.”

Tema 3. Covid-19 Salgını Sürecinde Gebe Kalma Durumuna Yönelik Düşünceler

“Covid-19 Salgını Sürecinde Gebe Kalma Durumu” başlıklı ana temanın görüşmeleri sonucunda; “Düşünmüyor gebelik tek isteği” “gebeyken covid kapma korkusu”, şeklinde alt temalar belirlenmiştir.

Alt Tema 1: Gebe Kalmaya Yönelik Duyulan Arzunun Kaygıyı Engellemesi

Katılımcıların çoğunluğu (%70 K.1, K.2, K.3, K.4, K.5, K.7, K.10) önceliklerinin gebe kalmak olduğunu, bir miktar kaygılarının olacağını ancak ilk amaç ve umutlarının gebe kalabilmek olduğu için bunu çok düşünmediklerini ifade etmişlerdir.

K.1: “Şuana odaklanıyorum, ileriye düşünmüyorum, dikkatli davranırsam sorun olmaz. Yeter ki hamilelik olsun”

K.2: “Çok istediğim için onu düşünmedim ama annem “bu ara gebelik tehlikeli olabilir” diyor. Medyada duyup bazen tedirgin oluyoruz.”

K.3: “Onu düşünmedim, çift çizgiyi görebilsem yeter.”

Alt Tema 2: Gebeyken Covid Enfeksiyonuna Yakalanma Korkusu

İki katılımcı aşı yaptırmamaktan kaynaklı (K.1, K.9) gebeken enfeksiyon kapma korkusuna yönelik görüş bildirmiştir. Bir katılımcı da tek doz aşısı (K.4) olduğu için gebeyken covid kapma ve bebeği kaybetme konusunda endişeli olabileceğini belirtmiştir.

K.6: “Hamile kalır ve tekrar covid geçirir, bebeği kaybedersen çok üzülürüm. Bu nedenle de artık aşı olmayı düşünüyorum.”

Tema 4. Covid 19 Aşısına Yönelik Tutum

“Covid 19 Aşısına Yönelik Tutum” başlıklı ana temanın görüşmeleri sonucunda; “Yan etkilerinden korkma”

“aşı yaptırmada istekli”, şeklinde alt temalar belirlenmiştir.

Alt Tema 1: Aşının Yan Etkilerinden Korkma:

Üç katılımcı (%30 K.5, K.6, K.9) aşı yaptırmada tereddütleri olduğu ve yan etkileri olabileceği için yaptırmadıklarını ve yaptırmayacaklarını ifade etmiştir.

K.6: “Yaptırmadım, yan etkilerinden korkuyorum, özel eğitimde çalışıyorum ve orada engelli çocuk gördüğümde ya böyle bir şey gelişirse diye çekiniyorum. Aşıları risk alamam diye istemedim. AMH düzeyim düşük olunca eşimin sperm kalitesi düşük olunca korkup yaptırmadım. Şimdi pişmanım.”

K.9: “Yaptırmadım, ben biyoloğum ve aşı yaptırmamanın etkisinden çok aşılarla ilgili kaygılarım var.”

Alt Tema 2: Aşı Yaptırma Konusunda İstekli Olma

Katılımcıların büyük çoğunluğu aşı yaptırmamanın daha riskli olabileceğini bu nedenle aşı yaptırmaya istekli olduğunu ifade etmiştir. (%70, K.1, K.2, K.3, K.4, K.7, K.8, K.10). Katılımcıların çoğunluğu (%60) 2 ve daha fazla doz aşısını tamamlamıştır. Aşının koruyuculuğuna inanmaktadır. Aşılarını yaptırmayan katılımcılardan biri (K.4) tedaviye denk geldiği için yaptırmadığını belirtmiştir.

K.4: “Tek aşı yaptırdım, sonra ilaç tedavisi vs. olunca 2. Aşımı yaptırmadım, tedavi süresine denk geldi. Aşıdan 3 ay sonra transfer oluyormuş o nedenle yaptırmadım. Ama yaptıracağım.”

TARTIŞMA

Covid 19 pandemisi tüm insanlığı; sağlığın yanı sıra, sosyal, psikolojik, ekonomik gibi alanlarda da etkilemiştir. Pandemi en yoğun etkisini sağlık sektöründe göstermiştir. Etkilenen sağlık alanlarından biri de infertilitedir.

Literatürdeki çalışmaların gösterdiği üzere, uzun soluklu tedavi ve hizmet gereksinimi olan infertilite tedavisi sırasında kadınlar Covid 19 pandemisinden çeşitli şekillerde etkilenmişlerdir (Ben-Kimhy vd., 2020; Bortoletto vd., 2021; Esposito vd., 2020; Lablanche vd., 2022; Seifer vd., 2021). Pandemi sürecinde tüp bebek tedavisi gören kadınların tedavilerini erteleme ya da devam eden tedavileri sırasında yaşadıkları değişimler gibi konulara ilişkin yabancı literatürde çalışmalar olmakla beraber ülkemizde yeterince çalışma yapılmadığı görülmektedir. Bu nedenle bu çalışma ile ülkemizde infertilite tedavisi gören kadınların Covid-19 sürecinde yaşamış oldukları sorunlar ve pandeminin etkisi değerlendirilmek istenmiştir.

Çalışmada “Covid-19 Salgınının Tedavi Sürecine Olan Etkilerini” sorgulamayı hedefleyen temanın alt başlığı “tedaviyi erteleme” olarak bulunmuştur. Çalışmaya katılan katılımcılardan bazıları Covid-19 salgını nedeniyle tedavilerine ara vermek ya da ertelenmek durumunda kalmıştır. Bir katılımcı salgından çekindiği için, diğer bir katılımcı aşı zamanına denk geldiği için tedavilerini istemese de ertelemek zorunda kaldığını belirtmiştir. Covid-19 pandemisi nedeniyle tedavilerine ara verilen ya da ertelenen 308 kadınla elektronik anketle yapılan bir çalışmada; kadınların anksiyete ve depresyon puanları yüksek bulunmuştur (Barra vd., 2020). Özellikle 35 yaş üstü ve yumurta rezervi düşük kadınlarda anksiyete/depresyon puanları daha fazla bulunmuştur. Bu nedenle tüp bebek merkezlerinde bu durumda olan hastalara psikolojik destek sağlanması önerilmiştir (Barra vd., 2020). Çalışmamızdaki 5 katılımcı tedavilerini ertelemeyi düşünmediklerini belirtmiştir, literatürde yapılan başka bir çalışmada da hastaların %72’sinin uyarılara rağmen tedaviye devam etmek istediği görülmüştür. Aynı çalışmada hastaların stres düzeyini düşürmek için kişisel, sosyal desteklerin önemine değinilmiştir (Ben-Kimhy vd., 2020).

Çalışmamızda katılımcı kadınların “Covid-19 Salgını Nedeniyle Yaşanılan Kaygı” başlıklı temada kaygılarının çeşitli nedenlerle arttığını ifade ettikleri görülmüştür. Yapılan bir çalışmada covid-19 salgını nedeniyle infertil kadınların kaygı düzeylerinin beklenen kaygı düzeyinden daha yüksek olduğu bulunmuştur (Lablanche vd., 2022). Özellikle de tedavileri ertelenen ya da iptal edilen (donmuş embriyo transferi veya normal döngüleri ertelenen) kadınların daha fazla kaygı düzeyinde oldukları bulunmuştur. Yine farklı bir çalışmada covid-19 pandemisi nedeniyle tedavisi askıya alınan kadınlarda “üzüntü ve kaygı” en yüksek duygusal tepki olduğu görülmüştür (Marom Haham vd., 2021) Çalışmamızda da alt tema olarak belirlendiği üzere kadınların

“tedavilerinin iptal olmasına yönelik kaygı” duydukları tespit edilmiştir. Ülkemizde yapılan bir çalışmada ise tedavileri ertelenen kadınların yaşadıkları anksiyete düzeyi ölçülmüş ve gebe kalamama korkusunun Covid-19 ile enfekte olma kaygısından daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tokgoz vd., 2020).

Çalışmamızın “Covid- 19 aşına yönelik tutumlarının” sorgulandığı temada bazı kadınların aşı yaptırmama konusunda tedirginliklerinin olduğu görülmüştür. 119 doğurganlık çağındaki kadının mRNA Covid-19 aşısı olma isteğinin çevrimiçi anketle sorgulandığı bir çalışmada hastaların özellikle gebeyse veya önümüzdeki 6 ay içinde gebe kalmayı umuyorsa mevcut mRNA COVID-19 aşılarını kabul etmekte tereddüt ettikleri bulunmuştur. Ayrıca çalışmada bu oranın grip aşısı olmaya olan tereddütten daha fazla olduğu vurgulanmıştır (Turocy vd., 2020). Ancak bu çalışma ile aşı tereddütünün sebepleri sorgulanmamıştır. Başka bir çalışmada gebe katılımcıların aşılamaı reddetme olasılığı gebe olmayan ve emziren katılımcılara göre daha yüksek bulunmuştur (Sutton vd., 2021). Benzer şekilde bebek sahibi olmaya niyet eden ve infertilite tedavisi gören kadınların da gebe ya da gebe kalma planı olanlar gibi aşı tereddütlerinin olduğu varsayımı ile çalışmamızda aşı tutumuna yönelik görüşler de değerlendirilmiştir. Çalışmamızda katılımcıların çoğu (%60) aşılarını yaptırmıştır. Aşı konusunda tereddütü olan ve aşı yaptırmayan kadınların, aşı yaptırmadıkları için de kaygı yaşadıkları görülmüştür. Tereddütlerinin nedeni olarak, “aşının sperm sayısına ya da fetüse zarar verebileceği şüphesi” olduğunu belirtmişlerdir.

Kırca ve Öngen tarafından yapılan derleme çalışmasında “Pandemi sürecinde mevcut tedavilerin ertelenmesi ya da yapılmamasına bağlı olarak hastaların yaşayacağı psikolojik semptomların azaltılması/önlenmesi ve hastaların enfeksiyonlardan korunabilmesinde hemşirelerin danışman rollerinden faydalanılabılır” şeklinde öneride bulunulmuştur (Kırca ve Öngen, 2021). Yine bir başka derleme çalışmasında infertilite ve covid 19 konusu değerlendirilmiş ve çalışmanın bir bölümünde pandeminin infertil hastaların psikolojisi üzerindeki etkisine yer verilmiştir (Yılmaz & Moraloğlu Tekin, 2020).

Bu çalışmadaki katılımcılar infertilite tedavileri süresince hizmet ve eğitim alma durumlarında bir değişim olmadığını belirtmiştir. Bir katılımcının da yorumlarında belirttiği üzere pandemi sürecinde YÜT kliniklerine başvuran hasta sayılarının azalması ile personelin daha fazla zaman ayırabildiği düşünülebilir. Ayrıca YÜT kliniklerinin hastanelerden bağımsız bir ünite olarak işletiliyor olması personellerinin hastane covid birimlerine transfer edilmiyor olmaları gibi nedenlerle sağlık hizmeti sunumunda pandemiye bağlı bir azalma yaşanmadığı yorumuna varılabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İnfertil çiftlerin psikososyal anlamda diğer çiftlerden daha fazla sorun yaşadıkları bilinmektedir. Salgının toplumun psikososyal sağlığını etkilediği de bilinen bir gerçektir. Bu nedenle infertil çiftler üzerinde oluşturduğu etkilerin hassasiyeti üzerinde araştırmalar yapıp değerlendirilmesi gereken bir konudur. Bununla beraber ülkemizde bu konuya yönelik daha fazla çalışmaya özellikle de deneysel çalışmalara ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir.

Yabancı çalışmalarda konuya ilişkin daha fazla çalışma yapılmış olup, çalışma sonuçlarının bizim çalışmamıza benzer şekilde olduğu görülmektedir. İnfertilite tedavisinin yarattığı psikolojik sorunlara, COVID-19 salgınının eklenmesiyle hastalarda daha yüksek psikolojik stres düzeyleri görüldüğü desteklenmektedir.

Çalışmanın bir sonucu da; aşı konusunda tereddütü olan kadınların olduğu ve aşılarını yaptırmadıkları ve aşısını tamamlamayan katılımcıların covid 19 pandemisine ilişkin kaygılarının daha çok ifade edildiğidir. Bu nedenle aşılamaı üreme sağlığı üzerindeki etkilerine ilişkin daha fazla araştırma, bilimsel yayın yapılması ve bu sonuçların daha fazla halka ulaştırılması gerekliliği olduğu düşünülmektedir.

Çalışma sonuçlarının; infertilite tedavisi gören kadın hastaların pandemi sürecinden nasıl etkilendiklerini belirleme, tespit edilen sorunlara özgü çözümler geliştirme, hastanın bu özel duruma uygun empati kazanma ve hastaya özgü hemşirelik bakım yaklaşımları geliştirilmesine katkı sağlaması açısından önemli olduğu söylenebilir.

Covid- 19 salgınının başta sağlık sektörü olmak üzere tüm sektörler üzerinde etkileri olmuştur. Bu etkilerle ilgili çalışmalar yapılmakla beraber infertilite alanında yapılan çalışmalar artırılmalıdır. İnfertilite alanındaki araştırmaların Covid-19 salgınının farklı etkilerinin farklı örneklem grupları çerçeveleriyle de yapılması önerilebilir. Araştırma ilgili çalışma evreni ile sınırlandırılmış olup araştırmadan elde edilen sonuçlar yalnızca çalışma evreni için geçerli sayılmaktadır.

SINIRLILIKLAR

Çalışma nitel bir çalışma olup sınırlı sayıda katılımcı ile gerçekleştirilmesi nedeniyle; genellenebilirliği adına kısıtlı bir örneklem kitlesine sahiptir.

Teşekkür

Araştırmanın yürütülmesine destek olan tüm katılımcılara teşekkür ederiz.

Finansal Destek

Finansal destek yoktur.

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması yoktur.

Yazar Katkıları

Tasarım: Ö.İ., Veri toplama veya veri girişi yapma: Ö.İ., Analiz ve yorum: Ö.İ., Literatür tarama: Ö.İ., İ.G.S., Yazma: Ö.İ., İ.G.S.

KAYNAKLAR

- Abobaker, A., & Raba, A. A. (2021). Does COVID-19 affect male fertility? *World Journal of Urology*, 39(3), 975-976. <https://doi.org/10.1007/s00345-020-03208-w>
- Aşkın, R., Bozkut, Y., & Zeybek, Z. (2020). Covid 19 pandemisi: Psikolojik etkileri ve terapötik müdahaleler. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(37), 304-318. <https://dergipark.org.tr/pub/iticusbe/issue/55168/753233>
- Barra, F., La Rosa, V. L., Vitale, S. G., Commodari, E., Altieri, M., Scala, C., & Ferrero, S. (2020). Psychological status of infertile patients who had in vitro fertilization treatment interrupted or postponed due to COVID-19 pandemic: A cross-sectional study. *Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynecology*, 43(2):145-152. <https://doi.org/10.1080/0167482X.2020.1853095>
- Bekaroğlu, E., & Yılmaz, T. (2020). COVID-19 ve psikolojik etkileri: Klinik psikoloji perspektifinden bir derleme. *Nesne*, 8(18), 573-584. <https://doi.org/10.7816/nesne-08-18-14>
- Ben-Kimhy, R., Youngster, M., Medina-Artom, T. R., Avraham, S., Gat, I., Marom Haham, L., Hourvitz, A., & Kedem, A. (2020). Fertility patients under COVID-19: Attitudes, perceptions and psychological reactions. *Human Reproduction (Oxford, England)*, 35(12), 2774-2783. <https://doi.org/10.1093/humrep/deaa248>
- Boivin, J., Griffiths, E., & Venetis, C. A. (2011). Emotional distress in infertile women and failure of assisted reproductive technologies: Meta-analysis of prospective psychosocial studies. *BMJ*, 342, d223. <https://doi.org/10.1136/bmj.d223>
- Boivin, J., Harrison, C., Mathur, R., Burns, G., Pericleous-Smith, A., & Gameiro, S. (2020). Patient experiences of fertility clinic closure during the COVID-19 pandemic: Appraisals, coping and emotions. *Human Reproduction (Oxford, England)*, 35(11), 2556-2566. <https://doi.org/10.1093/humrep/deaa218>
- Bortoletto, P., Applegarth, L., Josephs, L., Witzke, J., Romanski, P. A., Schattman, G., Rosenwaks, Z., & Grill, E. (2021). Psychosocial response of infertile patients to COVID-19-related delays in care at the epicenter of the global pandemic. *Minerva Obstetrics and Gynecology*. Erişim: 2022-07-29 14:47. <https://doi.org/10.23736/S2724-606X.21.04852-1>
- Boz, İ., & Okumuş, H. (2017). The “everything about the existence” experiences of turkish women with infertility: solicited diaries in qualitative research. *Journal of Nursing Research*, 25(4), 268-275. <https://doi.org/10.1097/JNR.000000000000166>
- Colaco, S., Chhabria, K., Singh, D., Bhide, A., Singh, N., Singh, A., Husein, A., Mishra, A., Sharma, R., Ashary, N., & Modi, D. (2020). A single-cell RNA expression map of coronavirus receptors and associated factors in developing human embryos. arXiv:2004.04935 [q-bio]. <http://arxiv.org/abs/2004.04935>

Ding, Y., He, L., Zhang, Q., Huang, Z., Che, X., Hou, J., Wang, H., Shen, H., Qiu, L., Li, Z., Geng, J., Cai, J., Han, H., Li, X., Kang, W., Weng, D., Liang, P., & Jiang, S. (2004). Organ distribution of severe acute respiratory syndrome (SARS) associated coronavirus (SARS-CoV) in SARS patients: Implications for pathogenesis and virus transmission pathways. *The Journal of Pathology*, 203(2), 622-630. <https://doi.org/10.1002/path.1560>

Dong, M., Wu, S., Tao, Y., Zhou, F., & Tan, J. (2021). The impact of postponed fertility treatment on the sexual health of infertile patients owing to the COVID-19 pandemic. *Frontiers in Medicine*, 8, 730994. <https://doi.org/10.3389/fmed.2021.730994>

Durmazoğlu, G. (2015). İnfertilite ve tedavisinin kadınların çalışma hayatına etkisi [Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü]. <https://avesis.deu.edu.tr/yonetilen-tez/c02c0ed5-b3c1-4a62-9f44-5c6474760a79/infertilite-ve-tedavisinin-kadinlarin-calisma-hayatina-etkisi>

Eren Bodur, N., Coşar, B., & Erdem, M. (2013). İnfertil çiftlerde evlilik uyumunun demografik ve klinik değişkenlerle ilişkisi. *Cukurova Medical Journal*, 38(1). <https://avesis.gazi.edu.tr/yayin/8393ac6b-fa6b-416e-ae45-87246b802d62/infertil-ciftlerde-evlilik-uyumunun-demografik-ve-klinik-degiskenlerle-iliskisi>

Esposito, V., Rania, E., & Lico, D. (2020). Influence of COVID-19 pandemic on the psycho-logical status of infertile couples. *Eur J Obstet Gynecol Reprod Biol*, 253, 148-153. <https://doi.org/10.1016/j.ejogrb.2020.08.025>

Gay, L. R., Mills, G. E. & Airasian, P. W. (2009). Educational research: competencies for analysis and applications. Upper Saddle River. Erişim: 29.07.22; 15:04. <https://kinasevych.ca/2015/10/08/gay-mills-airasian-2009-educational-research-competencies-for-analysis-and-applications-9th-edition/>

Jaiswal, P., Mahey, R., Singh, S., Vanamail, P., Gupta, M., C, R., Sharma, J. B., & Bhatla, N. (2022). Psychological impact of suspension/postponement of fertility treatments on infertile women waiting during COVID pandemic. *Obstetrics & Gynecology Science*, 65(2): 197–206 <https://doi.org/10.5468/ogs.21254>

Katip, M. (2019). Ortaöğretim okul yöneticilerinin etik dışı liderlik davranışları hakkında öğretmen görüşleri. [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul. İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü]. <https://acikerisim.iku.edu.tr/handle/11413/5378>

Keskin, G., & Gümüş, A. B. (2014). İnfertilite: umutsuzluk perspektifinden bir inceleme. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi* 5(1), 9-16. <https://app.trdizin.gov.tr/makale/TVRZMk9UTTFOUT09/infertilite-umutsuzluk-perspektifinden-bir-inceleme>

Kırca, N., & Öngen, M. (2021). Sars-Cov2 salgınında gebelik, infertilite ve yardımcı üreme tekniklerinin kullanımı. *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(2), 147-158. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esbder/issue/64736/799666>

Lablanche, O., Salle, B., Perie, M.-A., Labrune, E., Langlois-Jacques, C., & Fraison, E. (2022). Psychological effect of COVID-19 pandemic among women undergoing infertility care, a French cohort- PsyCovART Psychological effect of COVID-19. *Journal of Gynecology Obstetrics and Human Reproduction*, 51(1), 102251. <https://doi.org/10.1016/j.jogoh.2021.102251>

Lin, Y.-N. (2002). Counselling a Taiwanese woman with infertility problems. *Counselling Psychology Quarterly*, 15(2), 209-215. <https://doi.org/10.1080/09515070110104024>

Liu, X., Chen, Y., Tang, W., Zhang, L., Chen, W., Yan, Z., Yuan, P., Yang, M., Kong, S., Yan, L., & Qiao, J. (2020). Single-cell transcriptome analysis of the novel coronavirus (SARS-CoV-2) associated gene ACE2 expression in normal and non-obstructive azoospermia (NOA) human male testes. *Science China. Life Sciences*, 63(7), 1006-1015. <https://doi.org/10.1007/s11427-020-1705-0>

Marom Haham, L., Youngster, M., Kuperman Shani, A., Yee, S., Ben-Kimhy, R., Medina-Artom, T. R., Hourvitz, A., Kedem, A., & Librach, C. (2021). Suspension of fertility treatment during the COVID-19 pandemic: views, emotional reactions and psychological distress among women undergoing fertility treatment. *Reproductive Biomedicine Online*, 42(4), 849-858. <https://doi.org/10.1016/j.rbmo.2021.01.007>

Schreiber, C. A., & Barnhart, K. (2019). Chapter 36—Contraception. İçinde J. F. Strauss & R. L. Barbieri (Ed.), Yen and Jaffe's reproductive endocrinology (eighth edition) Elsevier, 962-978.e4. <https://doi.org/10.1016/B978-0-323-47912-7.00036-6>

Seifer, D. B., Petok, W. D., Agrawal, A., Glenn, T. L., Bayer, A. H., Witt, B. R., Burgin, B. D., & Lieman, H. J. (2021). Psychological experience and coping strategies of patients in the Northeast US delaying care for infertility during the COVID-19 pandemic. *Reproductive Biology and Endocrinology : RB&E*, 19(28). <https://doi.org/10.1186/s12958-021-00721-4>

Sexton, M. B., Byrd, M. R., O'Donohue, W. T., & Jacobs, N. N. (2010). Web-based treatment for infertility-related psychological distress. *Archives of Women's Mental Health*, 13(4), 347-358. <https://doi.org/10.1007/s00737-009-0142-x>

Sezgin, H., & Hocoğlu, Ç. (2014). İnfertilitenin psikiyatrik yönü. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(2). <https://doi.org/10.5455/cap.20131001091415>

Sun, YF., Zhang, J., Xu, YM. et al. (2020). Effects of age on pregnancy outcomes in patients with simple tubal factor infertility receiving frozen-thawed embryo transfer. *Sci Rep*, 10, 18121 (2020). <https://doi.org/10.1038/s41598-020-75124-3>

Sutton, D., D'Alton, M., Zhang, Y., Kahe, K., Cepin, A., Goffman, D., Staniczenko, A., Yates, H., Burgansky, A., Coletta, J., Williams, Z., & Gyamfi-Bannerman, C. (2021). COVID-19 vaccine acceptance among pregnant, breastfeeding, and nonpregnant reproductive-aged women. *American Journal of Obstetrics & Gynecology MFM*, 3(5), 100403. <https://doi.org/10.1016/j.ajogmf.2021.100403>

Taebi, M., Simbar, M., & Abdollahian, S. (2018). Psychological empowerment strategies in infertile women: A systematic review. *Journal of Education and Health Promotion*, 7(68). https://doi.org/10.4103/jehp.jehp_151_15

Tokgoz, V. Y., Kaya, Y., & Tekin, A. B. (2020). The level of anxiety in infertile women whose ART cycles are postponed due to the COVID-19 outbreak. *Journal of Psychosomatic Obstetrics and Gynaecology*, 1(8). <https://doi.org/10.1080/0167482X.2020.1806819>

Turocy, J., Robles, A., Hercz, D., D'Alton, M., Forman, E. J., & Williams, Z. (2020). The emotional impact of the ASRM guidelines on fertility patients during the covid-19 pandemic (s.2020.03.29.20046631). medRxiv. <https://doi.org/10.1101/2020.03.29.20046631>

Vaughan, D., Shah, J., Penzias, A., Domar, A., & Toth, T. (2020). Infertility remains a top stressor despite the COVID 19 pandemic. *Reprod Biomed Online*, 41(3), 425-427. <https://doi.org/10.1016/j.rbmo.2020.05.015>

Wang, Z., & Xu, X. (2020). ScRNA-seq profiling of human testes reveals the presence of the ace2 receptor, a target for SARS-COV-2 infection in spermatogonia, leydig and sertoli cells. *Cells*, 9(4), E920. <https://doi.org/10.3390/cells9040920>

World Health Organization (WHO). (2020). WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19—11 March 2020. Retrieved May 3, 2020. <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020>

Yilmaz, N., & Moraloğlu Tekin, Ö. (2020). COVID -19 (SARS- COV 2) Pandemisinde üremeye yardımcı tedavi yaklaşımları. *Jinekoloji-Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi* 17(2), 376-377. <https://doi.org/10.38136/jgon.719583>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: Covid 19 pandemic all humanity; affected all areas such as health, social, psychological, economic. It showed its greatest and most direct impact in the health sector. In this process, there are studies in foreign literature on issues such as postponing the treatment of women undergoing IVF treatment or the stress they experience. However, not enough studies have been carried out in our country. For this reason, with this study, “women undergoing infertility treatment during the Covid-19 Pandemic period; It was aimed to identify the difficulties they experienced during the treatment process due to the pandemic and to reveal what kind of problems they experienced.

Method: It was designed as a qualitative type (semi-structured). The research was carried out between 26.10.2021-01.04.2022. The population of the research consists of women receiving infertility treatment. The sampling method of the research is "convenience sampling". In this direction, in-depth interviews were conducted with a limited number of participants (10 participants) who volunteered to work as a pilot study. The interview was conducted online with women who were treated in various clinics. After the purpose of the study was explained, informed consent was obtained from the volunteers who agreed to participate in the study. As a data collection tool, a semi-structured interview form developed by the researchers by scanning the literature was used. The interviews were conducted online as one-on-one interviews so that the participants could express their privacy and opinions comfortably. Form personal information, related to the research subject; It consists of 2 parts, including questions about knowledge, experience and thoughts. The participants were asked questions about their personal information (age, occupation, education level) and infertility treatment status (how many years they have been infertile, how many years they have been treated, the reason for infertility, the treatment methods applied). He and his wife were questioned about the Covid 19 infection status. Then, open-ended questions were asked about the determined themes. Their feelings and thoughts were received, and the themes were determined as a result of the responses.

Results: In terms of infertility causes, 5 women (50%) have infertility problems of unknown origin, 2 women (20%) endometriosis, 1 woman due to age factor and anatomical reasons (10%), and 2 women (20%) due to co-factorial (azoospermia) reasons. Considering the covid 19 infection status of women and their spouses; 3 couples (30%) had covid. Most of the participants (60%) had two doses or more of the covid 19 vaccine. It is the common opinion of all the participants that the Covid 19 epidemic affects the treatment process of women in certain aspects (such as whether to have the vaccine, whether to start the treatment or not). Only the participants whose active treatment (the egg collection and embryo transfer process is not yet) did not coincide with the epidemic stated that they did not experience any negative effects. As a result of the discussions on the main theme titled “The Effect of the Covid 19 Epidemic on the Treatment Process”; Sub-themes such as "hesitancy in starting treatment", "postponing treatment", "behaving cautiously", "change in care and receiving information" were determined. As a result of the discussions on the main theme titled "Anxiety Due to the Covid 19 Epidemic"; Sub-themes such as "anxiety about the cancellation of the treatment", "anxiety due to not being vaccinated", "no anxiety" were determined. As a result of the discussions on the main theme titled “Attitude towards the Covid 19 Vaccine”; Sub-themes such as "fear of side effects", "willingness to get vaccinated", were determined.

Discussion: In this study, the subtitle of the theme, which aims to question the "Effects of the Covid-19 Epidemic on the Treatment Process", was found as "delaying the treatment". Some of the participants reported that they had to interrupt or postpone their treatment due to the Covid-19 outbreak. One participant stated that he was afraid of the epidemic, while another participant stated that he had to postpone his treatment because it coincided with the vaccination time. In our study, it was found that women were “anxious about the cancellation of their treatment”. In our study, most of the participants (60%) had their vaccinations. It was found that women who were not vaccinated were more anxious because of their lack of vaccination. However, it was determined that he had hesitations about the vaccine. They said they were hesitant because they suspected the vaccine could harm the sperm count or the fetus. Participants stated that there was no change in their health service and education status during infertility treatments. As one participant stated in his comments, it is thought that the staff can spare more time due to the decrease in the number of patients applying to ART clinics during the pandemic process.

Conclusion and Suggestions:

- Infertile women have experienced anxiety over a variety of issues throughout the covid 19 pandemic.
- Half of the participants said they were hesitant to start treatment.
- Women reported that they were worried about the cancellation of their treatment.
- Some women delayed their treatment due to the covid 19 pandemic.
- Those who did not delay their treatment reported that they were much more cautious.
- Some women stated that they were hesitant about getting vaccinated (like it would reduce sperm count).
- Participants who did not get vaccinated also stated that they were afraid because they were unvaccinated.
- No one reported lack of care and information about infertility.
- The women were questioned about the anxiety they would experience if they became pregnant during the covi period. The majority of respondents (70%) said that their priority is to get pregnant. She stated that they will have some concerns when they become pregnant, but their only hope is to be able to conceive.